

Take great courses from
the world's best universities

Find a Course & Start Learning

istaknuti online tečaj profesora Ebrahim Afsaha sa sveučilišta u Kopenhagenu pod nazivom *Constitutional struggles in the muslim world* gdje se, iako na sažet način obrađeno cijelo područje islamskog svijeta, u 10 tjedana pokušava objasniti složenost situacija u islamskim zemljama u Africi i Aziji te o razvoju problema u prošlosti, kao i razlozi za izbijanje sada već slavnog Arapskog proljeća i što je to zapravo Arapski društveni ugovor.

Trenutno većina još uvijek nije upoznata sa sadržajem i mogućnostima koje nude sveučilišni online tečajevi s platformi coursera.org i edx.org, još uvijek se (iako je prošlo više od godinu dana otkad su osnovani)

pojava besplatnih online tečajeva s najboljih sveučilišta nije dogodila u očima domaćih medija koji su potpuno ignorirali ovu revoluciju u obrazovanju te zabrinjavajuće velik broj sveučilišnih profesora koji uopće nisu ni primijetili novu ponudu i novi oblik dobivanja znanja. Internetsko doba službeno je započelo 22. travnja 1993. godine kada je vlada SAD-a dozvolila upotrebu interneta u komercijalne svrhe i te iste godine se pojavljuje prvi web browser. Međutim, iako su načini komunikacije i tehnologija općenito iznimno napredovali od 1993. godine do danas, to se ne može reći za obrazovanje koje se u većini dijelova svijeta nije mnogo promijenilo.

Predsjednik edx-a Anant Agarwal efektivno je dokazao da se u većini škola samo promijene klupe, stolice i preboje se zidovi i da je sve ostalo isto zapravo, danas na sveučilištima kao i prije 40 godina studenti slušaju predavanja profesora ex-catedra i bilježe njegova predavanja. On je među prvima počeo govoriti o revoluciji u obrazovanju lansiranjem besplatnih sveučilišnih online tečajeva gdje student može pauzirati video kad god to poželi i zapisati ono što je profesor rekao ili prepisati primjer određenoga zadatka te stoga profesor Agarwal naglašava da će djeca u budućnosti koristiti online tečajeve kao integralni dio svoga obrazovanja i gledat će na ovo vrijeme sa znakovitom izjavom: "Oni čak nisu mogli ni pauzirati video".

Prikaz filma "Agora" (2009.) ili O ljubavi i radikalizmu u njihovim brojnim oblicima u doba starog Rima

Slaven Lendić

Povijesna drama španjolskog redatelja Alejandra Amanbara *Agora*¹ film je o ženi koja se još u 4. stoljeću nove ere cijelog života, pa i usred golemog religijskog i društvenog sukoba, neumorno bavila filozofijom, matematikom i znanošću. Tim riječima mogli bismo ugrubo opisati ovaj povijesni film koji u sebi ipak skriva još mnoge teme prikazane kroz odnose među likovima, a i

kroz odnose društvenih i religijskih struja kojima ti likovi pripadaju. Mjesto radnje egipatski je grad Aleksandrija, za vrijeme rimske vladavine u Egiptu. Kako svaka filmska priča (osobito ona povijesne tematike) kao osnovu zahtijeva sukob, ovog puta radi se o sukobu vjerovanja i učenja egipatskih kršćana i grčkih učenja klasične starine.

Četvrto je stoljeće nove ere i kršćanstvo se mahnito širi Rimskim Carstvom i Egiptom te Grci u Aleksandriji upadaju u okrutan i oružan sukob s radikalnim kršćanima. U središtu sukoba nalazi se već spomenuta filozofkinja Hipatija (koju u filmu tumači Rachel Weisz), koja kao mlada Grkinja u Aleksandriji, zajedno s ocem (kojeg tumači Michael Lonsdale), svojim sunarodnjacima i robovima

1 Agora (grč. Αγορά) – središnji trg u grčkim gradovima – državama, javni prostor na kojem su se odvijale rasprave o umjetnosti, filozofiji i politici. Svojevrsno sportsko, umjetničko i političko središte grada. Najpoznatiji primjer predstavlja drevna agora u Ateni.

mora pobjeći iz Aleksandrije uslijed nasilnog i oružanog sukoba kršćana i Grka, pri čemu biva uništena znamenita Aleksandrijska knjižnica². Društvene, političke i vjerske napetosti dostižu svoj vrhunac upravo pri kršćanskom uništenju spomenute Aleksandrijske knjižnice, mjesta koje je služilo kao jedno od najvećih sadržaja znanja filozofije, astronomije i matematike grčkog svijeta antike. Film obrađuje mnoge filozofske i znanstvene teme poput teorije heliocentričnog i geocentričkog zvjezdanog sustava, odnosa religijske objave i znanstvenog propitivanja te iznad svega – toleranciju, slobodu i vječnu opasnost religijskog fundamentalizma. Te teme najčešće su izražene kroz propitivanje i dijalog same Hipatije i njezinih učenika i prijatelja.

Agora je dinamičan film koji ne bježi ni od scena borbe nasilnog kršćansko-grčkog sukoba te kaotične i napete evakuacije grčkog stanovništva. Bez obzira na to što se radi o povijesnom filmu, slojevitih i trodimenzionalnih likova u filmu ne nedostaje. Štoviše, može se reći kako je za neke od glavnih likova upravo ljubav glavni pokretač, poput Hipatijinog udvarača i plemića Orestesa, kao i njezinog roba Davusa, koji je također zaljubljen u nju. Hipatija je u filmu (kao i u u povijesnim izvorima, osobito kršćanskim) prikazana kao osoba predana isključivo znanju i svojoj potrazi za istinama te odbija oba ljubavnika. Jedan od najzanimljivijih filmskih trenutaka jest onaj kad Davus svojom voljom ostaje u knjižnici koja je pod opsadom, iščekujući i priželjkujući smrt zbog neispunjenog ropskog života i neuzvraćene ljubavi prema Hipatiji da bi poslije našao spas i smisao života, a možda i jedan oblik slobode upravo u kršćanstvu. Film prikazuje grčke stanovnike Egipta kao obrazovane i kulturne ljude predane tradiciji, no ipak ne bježi od činjenice kako su Grci (i Rimljani) bili prije svega robovlasnička društva. Upravo ovdje kroz lik Davusa dolazi do izražaja možda i najvažnija tema filma

– sloboda. Međutim, mnogo je kontroverzniji i direktniji Amanbarov prikaz radikalne i fundamentalističke struje kršćanstva, koji slijede Bibliju i zagovaraju vjeru u jednog Boga, no također bezobzirno i okrutno zatiru sva druga božanstva, simbole i filozofska učenja, nazivajući ih pogrdnim i “poganskim”. Neki od najupečatljivih prizora u filmu jesu upravo kršćanska razaranja spomenika i spisa grčke kulture i religije, kao i otvoreno provociranje oružanog sukoba.

Drugi dio filma prikazuje uspon kršćanstva kao službene religije u Egiptu, odobrene od samog rimskog cara, kršćanske sukobe s Židovima i daljnjim obračunavanjem s Hipatijom i njezinim učenjima, kojoj se predbacuje krivovjerstvo i bavljenje vještichim naukom. Filozofkinju Hipatiju na crkvenom saslušanju pitaju jednostavno pitanje – u što ona zapravo vjeruje, ako odbacuje kršćansku ideju Boga? Hipatija odgovara jednostavno i odlučno; vjeruje u filozofiju. Kroz daljnje filmsko pripovijedanje, protkana je i priča o ženskoj emancipaciji koja je prikazana kroz Hipatiju kao briljantnu filozofkinju i znanstvenicu te anti-feminističke stavove radikalnog kršćanstva. Tema o pojedinačnoj ljudskoj slobodi najbolje dolazi do izražaja u sceni razgovora između Hipatije i njezinog bivšeg učenika, Sinezija Kirenjanina, koji se preobratio na kršćanstvo iz osobnog uvjerenja. Sinezije pokušava pomoći Hipatiji da preživi sve veću opasnost radikalnih kršćana te ju traži da se jednostavno odrekne svog nauka i prihvati kršćanstvo. Hipatija mu odgovara – “Sinezije, ti ne propituješ ono u što vjeruješ. (...) Ja moram.” Film se završava posljednjim činom ljubavi roba Davusa prema svojoj bivšoj gospodarici Hipatiji. Moglo bi se zaključiti kako je film *Agora* bezrezervna osuda kršćanstva jer ga prikazuje kao agresivno, isključivo i dogmatično uvjerenje čiji su pripadnici prikazani uglavnom kao fundamentalisti koji se ne ustručavaju od nasilja. Međutim, takvo tumačenje ipak nije točno. Film prikazuje i pojedinačne likove koji se izjašnjavaju kao kršćani – no sposobni su za razumijevanje Hipatijinih i starogrčkih filozofskih uvjerenja. Primjeri toga su već spomenuti bivši rob Davus i Sinezije, kao i Orestes koji je do samog kraja na Hipatijinoj strani i koji se (kao i većina stanovnika Aleksandrije) preobratio na kršćanstvo kad je ono postalo službena religija. Prije bi se moglo reći da film preispituje *razloge* zbog kojih određeni pojedinci pristupaju kršćanstvu. No iznad svega, film je učinkovita, bespoštedna i izravna kritika svake vrste religijskog ili ideološkog radikalizma, fanatizma i fundamentalizma. Kritika svakog isključivog nasilja i netolerancije, nasilja koje ukida mogućnost svakog dijaloga. Upravo tu dolazi do izražaja i simboličan naziv filma – *Agora*. Mjesto rasprave, dijaloga, tolerancije i naposljetku – mjesto koje ne postoji i ne može postojati u društvu bez slobode.

2 Radi se o kronološki trećem uništenju knjižnice, koja se nalazila u Serapisovom hramu i sadržavala je sačuvane spise.